

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Desactivant prejudicis:
formació dels futurs i futures professionals per a
l'atenció a la diversitat social i cultural.

INFORME PID

2019

Coordinadora: Dra. Lena de Botton

ÍNDEX

1	DADES DEL PROJECTE	4
2	RESUM I DESCRIPTORS.....	5
2.1	Resum	5
2.2	Descriptors	5
3	MANCANCES DETECTADES	6
3.1	Característiques específiques del context d'aplicació.....	6
3.2	Problemes detectades inicialment.....	6
3.3	Necessitat de portar a terme l'actuació docent innovadora.	6
4	OBJECTIUS	7
4.1	Estratègies s'han portat a terme per incidir sobre les mancances detectades.....	8
5	DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ.....	8
5.1	Activitats	8
5.2	Modificació d'objectius.....	8
5.3	Desenvolupament de les activitats en las fases proposades	8
5.4	Recursos utilitzats per a l'aplicació del projecte	11
5.5	Canvis o adaptacions pel que fa a l'organització, plantejament, materials utilitzats o actuacions inicialment previstes	11
5.6	Resolució de problemes apareguts durant el procés	11
6	AVALUACIÓ, RESULTATS I INTERPRETACIÓ	12
6.1	Avaluació.....	12
6.1.1	Indicadors d'avaluació	12
6.2	Instruments d'avaluació	12
6.3	Procediment per a la recollida de dades	13
6.4	Enfocament de l'avaluació per evidenciar els resultats en compte la relació amb els objectius.....	13
6.5	Resultats i interpretació	13
6.5.1	Resultats qualitatius obtinguts	13
6.5.2	Hi ha hagut una correspondència entre els resultats obtinguts i els objectius plantejats?.....	21
6.5.3	S'han registrat millores en els resultats? I al procés d'aprenentatge? S'ha generat un tipus d'ajuda/intervenció docent més encertada per les necessitats dels alumnes?	22
7	VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA	22

7.1	Aplicació del nou plantejament docent	22
7.2	Difusió dels resultats obtinguts	22
7.3	Valoració de l'experiència per part dels implicats.....	22
8	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	24

1 DADES DEL PROJECTE

- **Nom del projecte:** Desactivant prejudicis: formació dels futurs i futures professionals per a l'atenció a la diversitat social i cultural.
- **Dates d'inici i finalització de l'actuació:** 1 novembre, 2018 a 30 novembre, 2019
- **Equip docent:**
 - Lena de Botton (Coordinadora)
 - Rosa Valls Carol
 - Laura Ruiz Eugenio
 - Maria Padrós Cuixart
 - Lidia Puigvert Mallart
 - Adriana Aubert Simon
 - Sandra Girbés Peco
 - Elena Duque Sánchez
 - Fernando Macías Aranda
 - María del Mar Ramis Salas
 - Ana Toledo del Cerro
 - Gemma Álvarez Giménez
 - Teresa Plajà Viñas
 - Susana León Jiménez.
- **Altres participants:** Manuel García i Loli Santiago. Campus Rom- Red Gitana Universitària de Catalunya; i Associació Gitana de Dones Drom Kotar Mestipen

2 RESUM I DESCRIPTORS

2.1 RESUM

La proposta presentada tenia com a objectiu afavorir que l'alumnat dels graus d'educació assolixi competències transversals prioritzades per la Universitat de Barcelona (UB). Concretament, promoure el desenvolupament d'aptituds, coneixements i valors que contribuïrien a l'adquisició d'un aprenentatge professionalitzador lliure de prejudicis i estereotips cap als grups vulnerables. Per tal de donar resposta a aquests objectius es posaren en pràctica estratègies, metodologies i actuacions docents innovadores en 8 assignatures de tres graus de la Facultat d'Educació de la UB (Mestre en Educació Infantil, Mestre en Educació Primària i Grau d'Educació Social). El disseny i implementació del projecte ha comptat amb la col·laboració directa de persones que pertanyen a grups vulnerables. Les actuacions realitzades s'han inclòs activitats que han permès a l'alumnat realitzar processos de reflexió de la teoria a la pràctica i de la pràctica a la teoria. Entre les activitats planificades s'han inclòs: estudis de cas, xerrades impartides per persones de col·lectius vulnerables i per professionals que han desenvolupat actuacions exitoses amb aquesta població i seminaris de lectura crítica d'articles científics relacionats amb la temàtica, entre d'altres. Les evidències sobre l'impacte del projecte, s'han obtingut mitjançant una avaluació orientada a identificar els canvis en les aptituds, coneixements i valors de l'alumnat participant en la iniciativa.

2.2 DESCRIPTORS

- **Línies d'innovació vinculades:**
 - Aprenentatge en entorns virtuals LMS (Moodle)
 - Open Educational Resources
 - PLE (Entorns Personal d'Aprenentatge)
 - Aprenentatge professionalitzador
 - Competències transversals
 - TFG/ TFM (Treball Final de Grau/Màster)
 - Avaluació continuada
 - Avaluació entre iguals I
 - Instruments d'avaluació (rúbriques)
 - Equip docent
 - Aprenentatge entre iguals

- Mentoria i tutoria PBL
 - Casos i Simulacions
 - Aula inversa
-
- **Paraules clau:** superació de prejudicis, diversitat, diàleg, actuacions d'èxit, grups vulnerables

3 MANCANCES DETECTADES

3.1 CARACTERÍSTIQUES ESPECÍFIQUES DEL CONTEXT D'APLICACIÓ

El context d'aplicació del projecte ha sigut a la Facultat d'Educació, amb el alumnat de les graus de Mestre d'Educació Primària; Mestre d'Educació Infantil i Grau d'Educació Social, concretament en les assignatures de Sociologia de l'Educació: Canvis Socials, Educatius i Multiculturalitat; Sociologia de l'Educació; Polítiques Socials i Educatives; Identitat i Desenvolupament Professional; i Àmbits Professionals Actuals i Emergents.

3.2 PROBLEMES DETECTADES INICIALMENT

En un primer moment, ens va a detectar, tal como ens plantejava en la presentació del projecte, la majoria del alumnat dels graus involucrats era molt homogeni, encara que havia ja representació de alumnes pertinences a grups ètnics minoritaris. Així, ens començo a veure un gran desconeixement de la realitat, principalment educativa, i els problemes relatius a la mateixa de col·lectius com el alumnat gitano o immigrant.

Conseqüentment associaven els tòpics presents en la societat i mitjans de comunicació com els motius del fracàs educatiu dels nens i nenes de minories ètniques. Encara més dificultava que es plantejaran que ells i elles mateixes també estaven condicionats per prejudicis i estereotips racistes.

3.3 NECESSITAT DE PORTAR A TERME L'ACTUACIÓ DOCENT INNOVADORA.

La revisió de la literatura científica indica que el cos docent i els professionals dels àmbits socioeducatius continuen presentant en molts casos prejudicis i estereotips, com per exemple la gitanofobia, la islamofobia, antisemitisme o en termes generals el racisme (A. Gómez, Munté, & Sordé, 2014). Això posa en risc l'efectivitat i l'equitat de les seves intervencions. A més, una altra realitat és que l'alumnat tradicionalment en aquests graus és molt homogeni, el que dificulta encara més l'intercanvi cultural i religiós, i per tant, el trencament de prejudicis i estereotips (Hurtado, Clayton-Pedersen, Allen, & Millem, 1998). D'aquesta manera, es detecta la necessitat de dissenyar i posar en marxa aquesta actuació docent, amb la finalitat de superar prejudicis i generar un major coneixement (Flecha, 2015).

4 OBJECTIUS

L'objectiu general d'aquest projecte s'ha centrat en promoure que l'alumnat assoleixi competències transversals dels graus de sociologia i educació, orientades al desenvolupament d'aptituds, coneixements i valors vinculats a l'eliminació de prejudicis i estereotips cap als grups vulnerables.

Aquest objectiu general s'ha concretat en els següents objectius específics relacionats amb la millora dels aprenentatges de l'alumnat:

1. Prendre consciència sobre la repercussió dels propis estereotips i prejudicis com a futurs i futures professionals cap a les persones de grups vulnerables.
2. Reduir estereotips i prejudicis cap a grups específics, especialment: persones gitanes, comunitat musulmana, persones migrants i refugiades i persones en situació de pobresa, entre d'altres.
3. Conèixer iniciatives als diversos àmbits professionals de la sociologia i l'educació en els que s'ha implicat exitosament a col·lectius vulnerables.
4. Aprofundir sobre teories científiques i actuacions professionals que han demostrat generar un impacte positiu en la millora de la qualitat de vida dels grups vulnerables.
5. Conèixer protocols de prevenció de la radicalització amb atenció a evitar l'estigmatització col·lectius vulnerables.
6. Enfortir la dimensió ètica dels aprenentatge professionalitzadors i la capacitat de l'alumnat per actuar amb responsabilitat. Fomentar que prenguin decisions analitzant críticament les

concepcions teòriques i les innovacions que provenen tant de la recerca com de les administracions

4.1 ESTRATÈGIES S'HAN PORTAT A TERME PER INCIDIR SOBRE LES MANCANCES DETECTADES.

La principal dificultat detectada era l'alt grau d'homogeneïtzació en els estudis de magisteri i d'educació social. Per això, des d'una orientació comunicativa, la principal estratègia utilitzada ha estat el generar diàleg amb diversitat de persones pertanyents a col·lectius minoritaris.

5 DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ

5.1 ACTIVITATS

Les activitats desenvolupades per assolir els objectius han sigut concretament els següents (posteriorment es desenvolupen en un altre apartat):

- Identificació d'estratègies d'èxit en innovació docent
- Calendarització de les accions
- Contacte amb entitats i professionals. Xerrades per part d'aquests
- Seminaris teòrics de lectura crítica
- Estudis de cas
- Avaluació
- Difusió

5.2 MODIFICACIÓ D'OBJECTIUS

S'han mantingut els mateixos objectius plantejats al projecte inicial.

5.3 DESENVOLUPAMENT DE LES ACTIVITATS EN LAS FASES PROPOSADES

Les activitats i actuacions que s'han desenvolupat al llarg dels 12 mesos de durada del projecte han segut distribuïdes en 3 fases:

- **Fase 1: Coordinació de l'equip docent i planificació de les actuacions.** En aquesta fase del projecte, la persona coordinadora s'ha encarregat de convocar una reunió amb el professorat dels diversos graus i assignatures. En aquesta reunió es van a consensuar les principals activitats i estratègies que posteriorment s'han dut a terme, així com modalitats d'avaluació i les iniciatives orientades a la difusió del projecte. A més, es van revisar metodologies i actuacions docents identificades pel professorat comprovant que aquestes siguin d'èxit a nivell internacional. També es va a contactar amb entitats i professionals de diversos àmbits socioeducatius que estan desenvolupant una tasca destacable en la reducció de les desigualtats que afecten a les minories culturals. Per últim, es va calendaritzar les actuacions.
- **Fase 2: Implementació dels tallers** La segona fase s'ha centrat en el desenvolupament de les actuacions planificades utilitzant diverses estratègies, concretament:
 - o **seminaris teòrics de lectura crítica:** reflexions individuals i grupals de articles científics i llibres com:
 - Flecha, R. & Soler, M. (2013). Turning difficulties into possibilities: engaging Roma families and students in school through dialogic learning. *Cambridge Journal of Education*, vol. 43(4), 451-465.
 - Apple, M. W. (2015). El Docente/Activista: Una introducción al conocimiento, poder y educación. *Revista Internacional de Educación para la Justicia Social (RIEJS)*.
 - Casabona, N. M., & Tellado, I. (2012). Violencia de género y resolución comunitaria de conflictos en los centros educativos. *Multidisciplinary Journal of Gender Studies*, 1(3), 300-319.
 - Wright, E. O. (2014). *Construyendo utopías reales*. Ediciones Akal.
 - Articles de la revista "Cuaderno de Trabajo Social" editada a la Universitat Complutense de Madrid
 - Brown, M., Gómez, A. & Munté, A. (2013). Procesos dialógicos de planificación de los servicios sociales: el proceso de cambio en los barrios de La Milagrosa y La Estrella (Albacete). *Scripta Nova*, Vol. XVII, núm. 427

- Aiello, E., Puigvert, L., & Schubert, T. (2018). Preventing violent radicalization of youth through dialogic evidence-based policies. *International Sociology*, 33(4), 435-453. doi: 10.1177/0268580918775882
 - Flecha, A., Ruiz, L. & Vrečer, N. (2013). La alfabetización en salud y el empoderamiento de las comunidades. *Scripta Nova*, Vol. XVII, núm. 427.
- estudis de cas: Tractant diferents temàtiques com:
- Espai educatiu i genere, interculturalitat i violència.
 - Trata amb fins d'exploració sexual
 - Escoles bressol
 - bullying
- xerrades per part de persones que pertanyen a minories culturals i entitats professionals de l'àmbit socioeducatiu:
- Experiència d'èxit d'una Comunitat d'Aprenentatge y Actuacions Educatives de Èxit (mestres-alumnat),.
 - Escola de persones adultes La Verneda (participants de l'escola), sobre tertúlies literàries i aprenentatge dialògic.
 - Associació Drom Kotar Mestipen (membre de l'entitat: dones gitanes), acerca de la labor que la Drom lleva a cabo con el pueblo gitano y del II Congreso Internacional de mujeres Gitanas Barcelona 2018.
 - Tràfic per explotació sexual amb la Dra. Guiomar Merodio.
 - Pla Integral del Poble Gitano de Catalunya amb el Dr. Fernando Macías i la Dra. Tania García.
 - Inmigració amb sr. Oriol Amorós, Secretari d'Igualtat, Migracions i Ciutadania
 - Tertulies Dialògiques a un CRAE amb la Dra. Regina Gairal
 - Dona i Poble Gitano con Dra. Jelen Amador

- **Debats:** sobre contingut teòric tractat en classe relatiu als col·lectius implicats al projecte.

El professorat ha recollit evidències d'avaluació al llarg de la implementació de les actuacions.

- **Fase 3.** Avaluació final del projecte. L'avaluació s'ha centrat en les evidències obtingudes pel professorat al llarg del projecte (en relació a les actituds i coneixements assolits per l'alumnat).

5.4 RECURSOS UTILITZATS PER A L'APLICACIÓ DEL PROJECTE

Els recursos utilitzats per aconseguir els objectius han estat els següents:

- Document de treball amb criteris par a la reflexió per l'alumnat sobre racisme (com per exemple estudis de cas)
- Document de presentació de les entitats/professionals
- Materials aportats per les entitats/professionals
- Articles facilitats a l'alumnat (complint la normativa de propietat intel·lectual).
- Documents amb els estudis de cas (versió digital).
- Documents analític-reflexius generats per l'alumnat
- Materials i fitxes.
- Comunicació presentada a un congrés

5.5 CANVIS O ADAPTACIONS PEL QUE FA A L'ORGANITZACIÓ, PLANTEJAMENT, MATERIALS

UTILITZATS O ACTUACIONS INICIALMENT PREVISTES

No ha estat necessari fer cap canvi representatiu a partir del que plantejat en el projecte inicial de l'actuació docent.

5.6 RESOLUCIÓ DE PROBLEMES APAREGUTS DURANT EL PROCÉS

La planificació se ha pogut seguir segon el disseny previst en la proposta del projecte. No obstant, la avaluació per part del professorat sobre la modificació del prejudicis del alumnat ha presentat algunes dificultats, donat que primer calia fer una identificació de les idees preconcebudes relatives a minories culturals i religioses, així com altres grups vulnerables. Per això, s'ha recollit dels

comentaris realitzat principalment durant les xerrades els mites existents. Posteriorment s'ha contrastat si aquests estereotips s'han posat en qüestió o han generat una reflexió després de les xerrades i continguts desenvolupats durant les activitats.

6 AVALUACIÓ, RESULTATS I INTERPRETACIÓ

6.1 AVALUACIÓ

6.1.1 Indicadors d'avaluació

Per realitzar la avaluació dels resultats se han dissenyat una sèrie de indicadors que se han dividit segon els col·lectius que ha inclòs el projecte: poble gitano i immigració. El disseny i classificació dels indicadors s'han realitzat en base a uns àmbits específics:

- Educació
- Diversitat
- actuacions educatives d'èxit i evidències científiques
- futur professional
- procés migratori i pobresa
- gènere

Així mateix, cadascun d'aquests indicadors se ha dividit en elements exclusors i transformadors.

6.2 INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Principalment s'han revisat les reflexions escrites per l'alumnat després de cada una de les visites, atenent als indicadors dissenyats a l'avaluació. També s'han recollit les aportacions als diferents fòrums i els treballs escrits.

6.3 PROCEDIMENT PER A LA RECOLLIDA DE DADES

Es va demanar a l'alumnat, després de cadascuna de les visites, que escrivís una breu reflexió sobre com havia contribuït el dialogat durant la sessió per al seu futur professional i personal. Es van recollir i revisar totes les reflexions dels alumnes i les alumnes atenent els indicadors previstos. Posteriorment, es van classificar i es van dividir en barreres i oportunitats. Aquest tipus de organització ens va permetre valorar en quina mesura els i les estudiants consideraven que s'havien transformat els seus prejudicis i idees preconcebudes sobre la base del diàleg generat a classe entre ells i elles mateixes i les persones que venien a impartir la xerrada.

6.4 ENFOCAMENT DE L'AVALUACIÓ PER EVIDENCIAR ELS RESULTATS EN COMPTE LA RELACIÓ AMB ELS OBJECTIUS

L'avaluació s'ha realitzat seguint amb l'orientació comunicativa (A. Gómez, Siles, & Tejedor, 2012; J. Gómez, Latorre, Sánchez, & Flecha, 2006; Sordé & Ojala, 2010) utilitzada tant en el disseny de el projecte com en la seva posada marxa. Considerem que ha estat la més adequada, ja que inclou durant tot el procés la pluralitat de veus, unint les evidències científiques i les aportacions dels participants. Més a més i per això, la comunitat científica internacional l'ha assenyalat especialment adequada per a la investigació amb persones gitanes, ja que és la que aconsegueix una major inclusió i transformació.

6.5 RESULTATS I INTERPRETACIÓ

6.5.1 Resultats qualitatius obtinguts

Aquí presentem algunes dels resultats recoguts, primerament desenvoluparem les resultats sobre el Poble Gitano i després sobre immigració:

Sobre Poble Gitano, en relació a l'**educació**, el principal prejudici que expressen que tenien abans de la xerrada era la **manca d'interès i implicació** per part de l'alumnat gitano i les seves famílies. En debats a l'inici de l'assignatura de Polítiques Socials i Educatives, també s'expressava verbalment aquest tipus d'estereotip

EDU.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES19: A més, ha sigut molt interessant veure com desmunten tots el clichés/estereotips negatius que tenim respecte les persones gitanes, com la falta de implicació o l'absentisme.

EDU.PG.SG_LA1TSM2_JA_TS6: La ponència que ens ha fet avui la Jelen m'ha aportat una perspectiva nova que fins el moment no coneixia. M'ha cridat molt l'atenció el fet que porten cinc segles d'història patint intents d'extermini del poble gitano, i com a dia d'avui encara segueixen patint. Un altre aspecte que m'ha cridat molt l'atenció ha estat adonar-me de com des d'una perspectiva de la societat majoritària i hegemònica donem per descomptat certs aspectes i jutgem allò que és diferent al que nosaltres donem per descomptat. Per exemple, donar per descomptat que els nens gitanos no van a l'institut per quedar-se a casa i aprendre les tasques domèstiques quan molt casos el que passa és les nenes gitanes no volen anar soles. Crec que és molt enriquidor conèixer a dones com la Jelen, que ens aporten perspectives noves i formes diferents d'entendre la realitat.

OPORTUNITATS, expliquen com han comprès que el Poble Gitano si està interessat en l'educació de qualitat i volen aconseguir èxit educatiu, i com per a això és fonamental que se sentin representats i representades i les seves veus siguin valorades i tingudes en compte.

EDU.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES17: L'acció d'intervenir un cop escoltada la veu de les persones gitanes, como l'exemple que ens posat de que el demanaven els estudis d'educació secundària obligatòria i no graus en perruqueria, pedicura... que ens proposen sense escoltar la seva veu.

EDU.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES3: Es de agradecer y muy necesaria esta concienciación y que las personas puedan contar con la ayuda y el apoyo del plan integral del pueblo gitano. (...). Estoy muy contenta de que el pueblo gitano tenga la oportunidad de que haya referentes gitanos en los que puedan reflejar la importancia de tener estudios. También decir que estoy muy contenta por lo altos porcentajes que han mencionado Fernando y Tania con los logros que han conseguido los alumnos gitanos.

En lo referent a la **diversitat**, diversos alumnes i alumnes plantegen que abans de les xerrades tenien una **visió negativa en general de les persones gitanes** (com a conflictius, problemàtics,

delinqüència, etc.) i l'associen amb la imatge que es projecta d'elles en els mitjans de comunicació. A més, exposen que no eren conscients de la desigualtat que pateixen actualment les i els gitanos.

DIV.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES27: Acostumem a tenir molts prejudicis sobre col·lectius que ens han inculcat i el poble gitano és un d'ells. La iniciativa d'aquest pla és molt satisfactòria.

DIV.PG. SG_LA1TSM2_JA_TS14: Me ha hecho replantearme la idea que tenía de la cultura gitana y a poder hacer una deconstrucción de todas esas ideas negativas que la sociedad nos impone como genéricas cuando realmente son la minoría de la población. Creo que aún queda mucho cambio por realizar y sobre todo visibilizar la realidad gitana, no tan solo una minoría negativa.

OPORTUNITATS, valoren la diversitat i la interculturalitat com a factors que enriqueixen a tota la societat i ho veuen especialment rellevant per als equips professionals. Descriuen que senten que han de prendre un paper protagonista en l'erradicació de prejudicis cap a les persones gitanes per la desigualtat que genera cap a elles i per la pèrdua que suposa per a la societat.

DIV.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES10: Com a societat hem de seguir lluitant pels prejudicis cap a tota la classe de rumors i estigmes. Amb petits gestos “fem servir els mimbres, para hacer el cesto”

DIV.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES25: Sinceramente sin palabras. Tengo familia gitana y adoro y apoyo toda ayuda y recursos que se les pueda dar a la población gitana. GRACIAS. Me gusta que sus talleres sean inclusivos, no solamente población gitana.

DIV.PG. SG_LA1TSM2_JA_TS37: esta presentación no solo me ha hecho conocer un colectivo el cual desconocía, sino que también me ha ayudado a desmentir muchos estereotipos. Me ha sorprendido a mi misma darme cuenta que todo lo que conocía del pueblo gitano eran estigmatizaciones o falsas verdades y considero que esta presentación me ha ayudado a darme cuenta de la invisibilización del colectivo y del rechazo y discriminación que sufren , a conocer su historia y poder ver con el claro ejemplo de Jelen que por ser gitana no significa que no pueda triunfar.

Respecte a las **actuacions educatives d'èxit i les evidències científiques**, exposen que desconeixien el que són les actuacions educatives d'èxit i el Pla Integral de el Poble Gitano

AEE.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES46: Ha sigut una xerrada molt interessant d'un tema que desconeixia totalment. No era conscient de totes les actuacions que estan en tants àmbits diferents. Un dels punts que m'ha cridat l'atenció és el de fer activitats "por y para ellos".

OPORTUNITATS, reconeixen la necessitat d'actuar des de les evidències científiques amb actuacions d'èxit per poder aconseguir resultats que siguin realment transformadors. Expliquen com cal treballar amb persones, intervenir des del que sigui demostrat que funciona. A més, relacionen l'explicat en les xerrades amb contingut teòric vist a classe.

AEE.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES15: Crec que treballar en polítiques d'èxit donen peu a millorar cada vegada més, als objectius de donar oportunitats a que tinguin la igualtat a la societat.

AEE.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES18: Lo que me llevo, sobre todo, es la insistència de la importancia de las evidencias científicas para actuar a partir de actuaciones de éxito ya que trabajamos con personas y no podemos experimentar con ellas.

En la mateixa línia, com **futurs professionals**, descriuen que treballant des d'evidències i acabant amb els prejudicis es pot tenir èxit i es poden canviar les coses. Senten una gran implicació en l'erradicació de prejudicis des de la perspectiva professional i personal. A més, arriben a plantejar-se com un àmbit de per al seu futur professional treballar amb persones gitanes motivats per les persones que han impartit les xerrades

PROF.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES28: M'ha semblat molt interessant i que han donat pautes i claus molt importants per treballar amb qualsevol grup ètnic exclòs. (...). Crec que ha estat una xerrada molt interessant i esperançadora, actuen amb molta ètica i valor contra les barreres i discriminació que es troben i considero això molt important i bàsic per treballar en el món social i que, tot i semblar lògic, no se acostuma a fer.

PROF.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES45: En primer lugar, me gustaría decir, que ha sido un auténtico placer escuchar la charla de hoy. Creo que en líneas generales ha sido muy enriquecedor escuchar cómo desde cero se ha podido crear un plan, destinado a poder ayudar a un colectivo tan estigmatizado y maltratado injustamente como el pueblo gitano. (...). Por otro lado, también es de alabar todos esos jóvenes gitanos que pese a todos los contras siguen adelante y siguen sus estudios para forjarse un futuro. Además quisiera

añadir que para mí ha sido una charla muy motivadora, ya que tengo que elaborar un trabajo y escogí el tema de cultura gitana ligado al género femenino y los estigmas. DE VERDAD QUE UN VERDADERO PLACER.

PROF.PG.SG_LA1TSM2_JA_TS13: personalment ja que estic treballant amb aquest col·lectiu m'han sortit moltes qüestions de cara a la metodologia que fem servir cap als infants del casal on treballo. Haurem d'investigar molt més d'aquesta ètnia i des de petits trencar els estigmes que las societats els hi ha inculcat des de fa 5 segles enrere.

En lo referent a la **perspectiva de gènere i la percepció sobre el paper de la dona**, diversos alumnes i alumnes expliquen que no eren conscient de les múltiples discriminacions que pateixen les dones gitanes

MUJ.PG.PSE_LA1EST1_PIPG_ES33: M'ha sorprès la triple discriminació de la dona ja que la tercera raó mai l'havia pensat; dona, dona gitana, dona gitana adulta en una àrea desigual en l'educació, per estar menys formades. S'ha de treballar amb l'actuació d'èxit, és a dir, treballar amb el que ha funcionat.

OPORTUNITATS, hi ha molta admiració per tot el que estan aconseguint i el potencial de les dones gitanes. Es trenca l'estereotip que la cultura gitana és més masculista i que donen poca importància a les dones, veient com per contra, són el tronc principal.

MUJ.PG. SG_LA1TSM2_JA_TS23: La xerrada que ens a fet avui la Jelen ens ha donat una perspectiva diferent sobre el feminisme dins la cultura gitana. Ens ha servit per a trencar amb molts de mites i estereotips que tenim apresos d'aquesta cultura, que ens venen apresos pers els medis de comunicació i altres programes televisius. Aquesta nova perspectiva és molt important com a treballadora social ja que la ètnia gitana es un col·lectiu amb el que segurament molt de nosaltres treballarem en algun moment.

MUJ.PG. SG_LA1TSM2_JA_TS33: El hecho de que una mujer gitana venga a explicarnos diferentes realidades de la comunidad gitana, ayuda a poder sensibilizar y entender al pueblo. PArà poder intervenir con personas de cultura gitana, es importantísimo entender su realidad ya que si no la intervención no tendría sentido ni valor. Como conclusión, creo que es importante no estigmatizar ni creer todo lo que explican los medios de

comunicación, ya que te crean una idea errónea del, pueblo gitano y unas barreras cuya finalidad es la separación de payos y gitanos.

En segon lloc, desenvolupem els resultats relatius a immigració:

Sobre l'àmbit **educatiu**, la principal barrera detectada és que es desconeixen les altes xifres d'abandó i fracàs escolar de les i els menors tutelats.

EDU.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES52: Lo que sí me ha sorprendido mucho es la alta cifra de menores tutelados que residen en estos centros residenciales y que no tienen los estudios obligatorios y me parece algo muy impactante que se debería cambiar cuanto antes.

No obstant, hi ha una gran preocupació per les altes taxes d'abandonament educatiu dels i les menors migrants i la baixa escolarització. Proposen què es podria fer davant aquesta problemàtica com a professionals.

EDU.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES21: M'ha impactat la dada que 2 de cada 3 adolescents de CRAE no acaben la ESO, cosa que preocupa perquè han de treballar per la motivació dels adolescents i confiar en ells i elles. Per això, les tertúlies literàries dialògiques son una actuació d'èxit per l'impacte de qualsevol context funciona.

EDU.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES6: Es muy grave que haya tan bajo nivel de escolarización entre chicos/as de CRAEs. Algo no se está haciendo bien. Es muy importante su empoderamiento y que se cree otra percepción del grupo. Me parece una experiencia muy bonita y útil.

Igual que en l'àmbit educatiu, hi havia desconeixement de la diferència entre **integració i inclusió**.

DIV.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES41: M'ha fet reflexionar amb el concepte de "integració" i no m'havia parat a pensar el que ha dit ell i és que aquest concepte a nivell social la perspectiva que té és que això implica deixar de ser com ets per poder adaptar-te a la societat, i això no hauria de ser així, sinó que hauries de poder integrarse a la societat sent com ets i manteniment la teva cultura i costums.

OPORTUNITATS, expliquen com la conferència ha aconseguit trencar amb estereotips cap a la immigració i els ha ajudat a posar en valor la interculturalitat. Pensen sobre canvis que poden fer com a professionals sobre algunes realitats i la conscienciació.

DIV.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES12: S'ha de trencar la imatge que té de la immigració com a un problema per a la societat. Això es pot veure en l'estigma que porta el concepte social de MENAS i ell proposa comunicar-lo per joves que emigren sols. També canvia el concepte d'integració per "fer ciutadanes i ciutadans". M'han semblat molt interessant aquestes aportacions perquè són coses molt bàsiques que ja donem per enteses i no hi donem la volta o hi fem una altra pensada.

DIV.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES28: M'ha semblat molt interessant el que ha explicat (...) Ha proposat idees molt interessants i debats oberts que val la pena pensar. (...) Intentaré aplicar el coneixements que ha donat en els meus projectes i vida laboral. M'ha ajudat a entendre molt millor temes relacionats amb la immigració i trencar estereotips que tenia.

DIV.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES57: Migració no es igual a drama. es igual anormalitat. I sobretot destacar la importància de l'èxit del estudis. M'ha semblat una xerrada molt intensa i m'emporto molta informació i diverses reflexions que m'han fet pensar i plantejar-me coses. Hem d'acceptar tota diversitat amb ètica, on no es unirem el dret humans.

En relació a les **actuacions educatives d'èxit i evidències científiques**, es denota la gravetat que existeixi tan baix nivell acadèmic i s'assenyala que la intervenció no s'està fent de manera adequada.

AEE.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES6: Es muy grave que haya tan bajo nivel de escolarización entre chicos/as de CRAEs. Algo no se está haciendo bien. Es muy importante su empoderamiento y que se cree otra percepción del grupo. Me parece una experiencia muy bonita y útil.

Es reconeix la importància de treballar des d'evidències científiques partint de la preocupació per les persones, per a poder dur a terme una intervenció que tingui impacte social i generi èxit educatiu. Així, es valoren les tertúlies dialògiques com una actuació valuosa i transformadora.

AEE.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES17: Em sembla un tema molt interessant aquest de treballar a partir d'evidències científiques i no ocurrencies, un factor molt important tenint en compte que treballem amb persones i no amb objectius destinats a experiments.

AEE.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES21: M'ha impactat la dada que 2 de cada 3 adolescents de CRAE no acaben la cosa, cosa que preocupa perquè hi ha de treballar per la motivació dels adolescents i confiar en ells i elles. Per això, les tertúlies literàries dialògiques son una actuació d'èxit per l'impacte de qualsevol context funciona.

Expressen que hi ha una ruptura d'estereotips per a la **futura tasca professional** i reflexió sobre els models d'actuació, com la importància de la regrupació familiar. Augmenten les expectatives cap a elles i ells mateixos com a professionals tenint com a referent a les persones que imparteixen la xerrada.

PROF.JOV.PSE_LA1EST1_RG_ES28: M'ha fet de pensar molt en la meua pròpia experiència dins d'un CRAE, com a educadora i també en el meu futur, doncs m'agradaria dedicar-me a aquest àmbit en un futur. Hi ha un estigma cap a la joventut, la Regina amb la seva experiència ha trencat aquest estigma i els prejudicis cap al col·lectiu dels infant tutelats i penso que això és el més important, ha demostrat una gran vocació per la feina i m'he vist molt representada, espero en un futur demostrar la mateixa motivació i disposició.

PROF.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES5: La importància que nosaltres com a educadors podem preparar l'arribada de la immigració que vindrà, donat que la persona reagrupada necessita demanar un permís de reagrupació per l'any vinent

Sobre la pobresa i els processos migratoris plantegen que tenien estereotips sobre els motius que porten a les persones a migrar i el procés d'arribada en arribar a l'Estat.

MIG.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES19: No era gaire conscient de la quantitat de motius diferents que provoquen la immigració i que no acostumem a tenir en compte, com motius amorosos. Tampoc sabia la quantitat de tràmits que han de realitzar les persones immigrants per arribar a tenir els mateixos drets que nosaltres, ni el temps, ni les dificultats i obstacles que tenen, però és molt interessant.

Assenyalen com les xerrades han suposat una ruptura de la imatge de les persones immigrants lligada a la pobresa

POB.IN.PSE_LA1EST1_OA_ES46: La xerrada m'ha servit per fer-me recordar quina és la situació que vivim. La forma de veure els immigrants com diferent o un drama es una cosa que realment no m'havia plantejat. Normalment acostumo a relacionar la imatge del immigrant amb la de pobresa i precarietat en lloc de pensar en el veí o veïna que va amb traje. Això crec que es deu als mitjans de comunicació i la imatge que ens venen. Que les hores quan aconseguix entrar una persona sigui per la via que sigui apareixen 3 mil problemes nous que dificulten la teva convivència en aquest país. I això és algo que hem de solucionar sí o sí.

6.5.2 Hi ha hagut una correspondència entre els resultats obtinguts i els objectius plantejats?

Després de desenvolupar els resultats obtinguts podem assenyalar que hi ha correspondència amb els objectius i la finalitat que perseguia el projecte. L'alumnat explica com les xerrades amb persones de diferents col·lectius les han ajudat a trencar molt estereotips i prejudicis, més a més expliquen com esta presa de consciència les ha ajudat no sols a formar-se millor com a futurs professionals, si no a tenir major esperança i il·lusió en la seva capacitat d'acció professional.

En la mateixa línia, explicaven amb claredat com conèixer actuacions educatives d'èxit i polítiques basades en evidències científiques els havia obert els ulls a la importància de treballar sempre basant-se en les millors evidències científiques, com ells mateixos explicaven, perquè treballaran amb persones i el que fan té repercussions en la seva vida. En aquest sentit assenyalaven que en les actuacions i projectes que van conèixer en les xerrades s'aconseguia canviar la vida de persones i la societat, i remarcaven com les persones que havien vingut a explicar-l'hi s'havien convertit en referents per a ells.

L'alumnat ha assenyalat després de les diferents xerrades el seu desig de trencar amb estigmes des del seu rol professional com a agent de canvi i ha remarcat com això només és possible si es fa des de les evidències científiques i partint d'una teoria consistent, prenent així consciència i fent-se càrrec de la seva responsabilitat amb la labor educativa i social.

6.5.3 S'han registrat millores en els resultats? I al procés d'aprenentatge? S'ha generat un tipus d'ajuda/intervenció docent més encertada per les necessitats dels alumnes?

Després de les xerrades, gran part de l'alumnat inclou tant en els treballs acadèmics d'avaluació de l'assignatura com en exàmens contingut fruit del diàleg generat amb les persones que van venir a les classes. A més, vinculaven el tractat en aquests diàlegs amb teoria vista durant l'assignatura i amb autors de referència. Això va suposar una gran millora en la qualitat dels treballs i dels exàmens, amb el consegüent augment de la nota acadèmica.

7 VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

7.1 APLICACIÓ DEL NOU PLANTEJAMENT DOCENT

A causa dels resultats obtinguts, havent aconseguit aconseguir els objectius, millorat el procés d'ensenyament-aprenentatge a les aules i amb la valoració tan positiva de l'alumnat, valorem que pot ser una actuació replicable per a la seva aplicació en nous plantejaments docents. Encara que seria necessària l'avaluació per part de més col·lectius implicats per a buscar i sospesar noves propostes de millora que augmenti la qualitat i complexitat de l'actuació.

7.2 DIFUSIÓ DELS RESULTATS OBTINGUTS

Pel rellevant dels resultats obtinguts, i lloc que era un dels plantejaments inicials marcats en el projecte, es realitzarà difusió de l'actuació en congressos. Així, ja s'ha enviat una proposta de comunicació al VIII Congrés Català Internacional de Sociologia, que tindrà lloc en uns mesos a Girona, amb el títol: Desactivant prejudicis: l'impacte del model dialògic a la formació dels futurs professionals socials i educatius.

De la mateixa manera, s'està planificant la redacció d'un article per a difondre els resultats en àmbits de formació de professionals socioeducatius.

7.3 VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA PER PART DELS IMPLICATS

Tant per part del professorat, com de les persones visitants i alumnat, l'experiència s'ha valorat de manera molt satisfactòria. Totes les persones involucrades assenyalen com gràcies al diàleg basat en

evidències s'han plantejat noves qüestions i idees que els han fet reflexionar i despertar la motivació per millorar la pràctica professional. A més, tots i totes apunten la millora que ha suposat estar amb persones que s'han convertit en referents per la seva qualitat humana i científica.

8 REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Flecha, R. (2015). *Successful Educational Action for Inclusion and Social Cohesion in Europe*. Springer Publishing Company.

Gómez, A., Munté, A., & Sordé, T. (2014). Transforming schools through minority males' participation: Overcoming cultural stereotypes and preventing violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(11).

Gómez, A., Siles, G., & Tejedor, M. (2012). Contributing to social transformation through Communicative Research Methodology. *Qualitative Research in Education*, 1(1), 36–57. <https://doi.org/10.4471/qre.2012.02>

Gómez, J., Latorre, A., Sánchez, M., & Flecha, R. (2006). *Metodología comunicativa crítica*. Barcelona: El Roure.

Hurtado, S., Clayton-Pedersen, A. R., Allen, W. R., & Millem, J. F. (1998). Enhancing campus climates for racial/ethnic diversity: Educational policy and practice. *The Review of Higher Education*, 21(3), 279–302.

Sordé, T., & Ojala, M. (2010). Actos comunicativos dialógicos y actos comunicativos de poder en la investigación. *Revista Signos*, 43, 377–391. <https://doi.org/10.4067/S0718-09342010000400008>